

SARS YI KOMBELA VATHORI KU LULAMISA SWITIVIWA SWA NGUVA YO FAYILA YA VATHORI YA LEMBE NA LEMBE

Tshwane, 5 Nyenyankulu 2021 – Vukorhokeri bya Xibalo bya Afrika-Dzonga (SARS) byi ti tinyiketerile ku nyika ntshembho na nhlamuselo eka vahakelaxibalo hinkwavo na vaxavisi mayelana na swiboho swa vona swa xibalo na khasitomo leswaku va ta tshama va landzelerisa na ku tiyisisa leswaku ku endla thiransakixini na nhlango swi vevukile no olova swinene.

Hambiswiritano, ku vevuka no olova ka tithiransakixini na SARS swi ya hi xiphemu xin'wana na xa vahakelaxibalo, vaxavisi na mavandla ma vunhanhu ku hetisisa swiboho swa vona swa xinawu ku tiyisisa vukorhokeri byo rhelela lebyi nyikiwaka hi SARS.

Hikwalaho, SARS yi kombela vathori ku tiyisisa leswaku va tiyimiserile ku rhumela mitiviso ya ndzinganiso wa timali ya lembe na lembe kun'we na vuxokoxoko bya nongonoko wa vatirhi lebyi lulameke bya sweswinyana bya mayelana na vatirhi va vona na xibalo lexi va xi suseke.

Enkarhi wo fana, SARS yi langutela leswaku vanyiki va vuxokoxoko bya vandla ra vunharhu ku suka eka mavandla lama lawulaka swikimi swa mpfuneto wa swa vutshunguri, tirhithayamente anyuwithi na van'wana ku tlhela va nyika vuxokoxoko byo lulama no va bya sweswinyana ku endla swi olova eka vahakelaxibalo lava lavekaka ku fayila ntlheriso wa xibalo xa malinghena.

Swikumiwa leswi faneleke ku rhumeriwa eka SARS ku suka eka vathori swi fanele swi angarhela Mitiviso ya Muthori ya N'hweti na N'hweti leyi rhumeriweke, tihakelo leti endliweke na Tisetifikheti ta Xibalo (IRP5/IT3) (a)s leti tumbuluxiweke, ku angarhela lembexibalo hinkwaro ku sukela hi ti1 Nyenyankulu ku fikela ti 28/29 Nyenyenyana. Vuxokoxoko lebyi rhumeriweke hi mavandla ma vunharhu byi fanele byi angarhela nkarhi wa xibalo wo fana.

Ku sukela eka tlhelo ra vathori, switiviwa swa nongonoko wa vatirhi swi na nkoka swinene eka SARS. Xosungula, swi nyika akhawunti leyi ringanisiweke leswaku i mitsengo yihi ya xibalo leyi muthori a yi suseke ku suka eka muholo lowu hakerisiwaka xibalo eka un'wana na un'wana wa mutirhi wa yena. Xavumbirhi, swi kombisa ntsengo wa xibalo lowu muthori a nga wu hakela eka SARS ematshan'wini ya mutirhi. Swi tlhela swi rhekhoda mixengetelo leyi muthori a yi hakelaka mutirhi tanihi xiphemu xa mimbuyelo ya muholo.

Hi ku ya hivuxokoxoko bya nongonoko wa vatirhi na switiviwa swo suka eka mavandla ma vunharhu, SARS yi ta kota ku humesa ntlheriso wa xibalo xa malinghena eka vahakelaxibalo lowu ngenisiweke vuxokoxoko lebyi faneleke khale ku endla swi olova no hatlisa eka vahakelaxibalo lava nga ri ki na timhaka to tika ta xibalo. Eka vahakelaxibalo lava, ku fayila ntlheriso swi hundzuka mhaka yo langutisa leswaku vuxokoxoko hinkwabyo lebyi ngenisiweke ku sungula eka ntlheriso byi lulamile no rhumela ntlheriso eka SARS.

Vathori na mavandla ma vunharhu va na ku sukela ti1 Dzivamisoko ku fikela ti 31 Mudyaxihi ku rhumela switiviwa swa vona eka SARS.

Eka xiyimo xa ntungu wa Covid-19 na vevukiso lowu nyikiweke vanhu, vathori, na vatirhi lava nga ku xanisekeni, SARS yi tiyimiserile ku tiyisisa leswaku mpimo wa nandzeleriso exikarhi ka vathori wu engeteleka hi la ku kulu lembe leri.

Vathori lava tsandzekaka ku rhumela switiviwa swa vona swa nongonoko wa vatirhi hi nkarhi va nga va na vutihlamuleri byo hakela mixupulo ya nhlwelo wa rhumelo ku fikela eka 10% ya nkoka wa nongonoko wa vona wa vatirhi.

Enkarhini wa nkarhi lowu wo tlhontlha wa Covid-19, i swa nkoka eka muhakelaxibalo na muxavisi un'wana na un'wana ku tshama va landzelerisa. Nandzeleriso wolowo na tihakelo ta xibalo swi kotisa mfumo ku nyika tinhundzu ta nkoka ta vanhu na vukorhokeri eka Maafrika-Dzonga lama khumbhekaka no thola vatirhi va hina lava rhangaka emahlweni eku lweni na Covid-19. Tihakelo leti ti tlhele ti kotisa mfumo ku sungula phurogireme ya murhi wa nsawutiso ku tumbuluxa ntlhambhi wa nsawutiso ehenhla ka xitsongwatsongwana.

SARS yi khensa hi mbilu ya yona hinkwayo vatirhi lava landzelerisaka lava tshameke va landzelerisa lembe rin'wana na rin'wana hi ku fayila mitiviso ya vona no endla tihakelo leti faneleke hi nkarhi. Eka mitsakelo ya vathori va vona na nguva yo fayila yo rhelela no pfumala swirhalanganyi, hi kombela vathori ku lulamisa vuxokoxoko lebyi lulameke no nghenisiwa leswintshwa lebyi nga ta rhumeriwa eka SARS.

Ku kuma vuxokoxoko byo tala eka rhumelo wa swikumiwa swa nongonoko wa vatirhi na tipulatifomo ta le ka inthanete leti nga kona eka rhumelo, vathori va nga endzela pheji ra PAYE eka webusayiti ya SARS www.sars.gov.za.

Loko u ri na swivutiso swa vuhangalasi bya mahuungu, tihlanganise na SarsMedia@sars.gov.za.

MAKUMU